

lesní LESNÍ NOVINY

08/2022

Vydává Asociace lesních mateřských škol

CO JE LESNÍ ŠKOLKA?

O ASOCIACI LESNÍCH MŠ

SKUPINA PRO KVALITU:
KDO HLÍDÁ KVALITU ŠKOLEK?

JAK VYBAVIT DĚTI DO LESNÍ ŠKOLKY?

V LESE JAKO V POHÁDCE ANEB UMĚNÍ V LESNÍCH ŠKOLKÁCH

MUŽI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

CO ŘÍKAJÍ VÝZKUMY:
PŘÍNOSY VENKOVNÍHO UČENÍ

SEZNAM VZDĚLÁVACÍCH AKCÍ
SEMINÁŘE PRO RODIČE

Držíte v rukou noviny, které několik let měly pouze elektronickou podobu (najdete je na www.lesnims.cz v sekci Pro rodiče). Letos jsme se rozhodli šetřit čas u obrazovek a soustředit to nejlepší, co by vám nemělo uniknout, do opravdových novin. Víme moc dobře, že bez každé a každého z vás by lesní školky nemohly existovat a pak by ani činnost Asociace lesních MŠ neměla komu sloužit.

Rádi bychom vás prostřednictvím Letních lesních novin seznámili s námi, jakožto střešní organizací, již je vaše lesní školka členem. Chtěli jsme také přivítat a podpořit začínající rodiče s praktickými tipy, jak se na nový školní rok připravit a na co se těšit. A vás, zkušené rodiče a průvodce z lesních školek, snad potěší tak jako nás čerstvé informace ze světa lesních školek o přínosech vzdělávání venku. Hlavně vám všem touto cestou chceme poslat velké poděkování za to, že jste se pro vzdělávání dětí v přírodě rozhodli.

Za tým Asociace lesních MŠ
Tereza Valkounová, předsedkyně

PS: Jedná se o první pokus a snad ne poslední. Uvítáme proto vaše náměty a tipy, co byste si v Lesních novinách přáli jinak. Pište na email: denisa.dvorakova@lesnims.cz.

www.lesnims.cz

MAPOVÁNÍ V LESNÍCH
ŠKOLKÁCH: PEDAGOGIKA
A PÉČE O DĚTI

Foto: LMŠ Jaata

KDO JSME?

SKUPINA PRO KVALITU: KDO HLÍDÁ KVALITU ŠKOLEK?

Asociace lesních MŠ sdružuje více než 160 lesních mateřských škol a klubů neboli lesních školek z celé České republiky. Dlouhodobým záměrem je rozvíjení dobrých podmínek pro vzdělávání předškolních dětí celoročně v přírodě. Proto intenzivně komunikujeme se státní správou, čímž pomáháme nejen členským organizacím ALMŠ, ale všem školkám, které chtějí vzdělávat venku. Prosadili jsme zakotvení lesní mateřské školy do školského zákona a kontinuálně pracujeme na zlepšování legislativních podmínek lesních školek a vzdělávání v přírodě. Certifikujeme lesní MŠ a kluby, které zaručují kvalitní vzdělávání, a vzděláváme pedagogy.

Standardy kvality, respektive certifikované školky, jsou vlajkovou lodí reprezentující ALMŠ a myšlenku kvalitní školky. Certifikace není kontrola s případnými postihy nebo výtkami, ale procesně orientovaný audit, který pomáhá organizaci uvědomit si možnosti zlepšení a růstu, poukazuje na vzájemnou propojenost jednotlivých oblastí. Právě proto **je certifikace velmi důležitou zejména pro lesní kluby**, pro které může být zárukou, že předcházejí možným konfliktním situacím, ať už vnitřním nebo vnějším, a že z hlediska výchovně vzdělávacího procesu mají podchycené všechny základní věci. Certifikace a případná recertifikace je přínosná i pro lesní MŠ, zejména ty, které se chystají na první kontrolu České školní inspekce.

Standardy kvality již 7 let pomáhají udržovat kvalitu lesních mateřských škol a klubů, přičemž v roce 2021 mělo platnou certifikaci 48 členů Asociace lesních MŠ. Aby certifikace mohla probíhat, potřebuje ty nejzkušenější z nejzkušenějších – tzv. **Skupinu pro kvalitu**, která je současně poradním orgánem Asociace lesních MŠ. Skupina pro kvalitu je tvořena koordinátorkami a ředitelkami úspěšně fungujících lesních školek z různých krajů ČR. Také provází nové členy světem ALMŠ v rámci uváděcí podpory v prvním roce členství. Na členky Skupiny pro kvalitu se mohou (nejen) lesní školky obrátit se žádostí o odbornou konzultaci. Pokud byste potřebovali, kontakty najdete na stránkách ALMŠ v sekci Lesní MŠ, Standardy kvality nebo také v sekci kontakty.

MAPOVÁNÍ V LESNÍCH ŠKOLKÁCH: PEDAGOGIKA A PÉČE O DĚTI

Přinášíme vám informace, které vyplývají z dotazníkového mapování mezi všemi členskými školkami. Na webu lesnims.cz si můžete přečíst první výstup – statistiky k počtu dětí, typů školek, ale i školkovnému v jednotlivých krajích. Nyní vám přinášíme informace z oblasti pedagogiky a péče o děti.

Podíl pevné docházky roste

U lesních školek je poměrně časté, že děti nechodí do školky 5 dní v týdnu, tak jako v „kamenných“ MŠ. Pro psychohygienu dětí není střídání školek ani nahodilá docházka vhodná. I pro lesní MŠ je náročné mít každý den jinou skupinu dětí – nelze pedagogicky navazovat, děti nemají stálé vztahy s vrstevníky ani průvodci. **Proto z pedagogického hlediska vítáme trend, že podíl lesních MŠ s pevnou docházkou vzrostl meziročně o 19 % (z 37,5 % na 56,5 %).** U lesních klubů má pevnou docházku zhruba 30 % a podíl se výrazně nemění.

Kolik času tráví děti venku?

Třetina lesních školek tráví s dětmi průměrně 6 - 6,5 hodin denně venku. Dalších 13 % je venku dokonce sedm a více hodin, zbytek méně. Překvapilo nás, že v teplém období tráví lesní školky uvnitř v zázemí o něco více času (0,5 hod.) než v zimě. Jedná se zejména o čas oběda a odpočinku, ale zaměříme se na to a budeme zjišťovat podrobnosti. Zázemí lesních MŠ nejsou určena ke vzdělávací činnosti, není zde dostatek prostoru a často ani světla a vzduchu, proto se zde zdržujeme pouze na dobu nezbytně nutnou a jinak jsou lesní školky venku. V 70 % lesních školek probíhá spánek ve vyhříváném prostoru, ale pomalu roste počet školek, kde děti spí v nevyhříváném přístřešku.

Děti nejsou „pouze“ v lese

O tom, že lesní školky nejsou jen v lese svědčí např. údaj, že 48 % LMŠ a 47 % LK navštěvuje každý měsíc kulturní akci. Velká většina lesních školek (90 %) využívá nejen les ale i zahradu, kde s dětmi zahradničí. Pouze 3 lesní kluby uvedly, že zahradu mají, ale nezahradničí, a celkem 11 lesních školek (7,8 %) zahradu nemá.

Počet hodin denně věnovaných volné hře v roce 2021/22

LMŠ - lesní mateřská škola
LK - lesní klub

Pedagogická koncepce a předškolní příprava

Lesních klubů jsme se ptali, zda mají zpracovanou pedagogickou koncepci (lesní mateřské školy ji mít musí). Dobrá zpráva je, že 80 % lesních klubů uvedlo, že ji zpracovanou má. A stejně dobrou zprávou je, že se na jejím vzniku u většiny školek (60 %) podílí celý tým. Pokud ji píše jeden člověk, pak je to u 30 % lesních klubů a 24 % LMŠ koordinátor/ka či ředitel/ka. Pedagogická koncepce není jen papír. Naprostá většina školek koncepci využívá při plánování své činnosti. Stejně tak má většina školek (80 %) vyhrazený čas na předškolní přípravu, které se věnují nejčastěji více než 6 hodin týdně.

Vyhodnocování rozvoje dětí

Větší rozdíly mezi lesními kluby a LMŠ jsou při vyhodnocování rozvoje dětí. Pro LMŠ je to jedna z důležitých povinností kontrolovaná Českou školní inspekcí (ČŠI), proto 98 % z nich uvádí, že vyhodnocuje vzdělávací pokrok jednotlivých dětí tak, aby podle toho mohli upravit vzdělávací nabídku. U lesních klubů kontrola ČŠI neprobíhá, dobrovolně toto vyhodnocování neboli evaluaci používá 73 % z nich.

Práce s rizikem

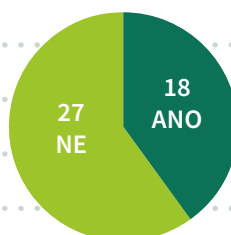
Součástí přírodní pedagogiky je i vědomá práce s rizikem. Zajímala nás proto úrazovost. Ve školním roce 2021/22 se z celkem 3367 vzdělávaných dětí stalo 16 úrazů vyžadujících lékařskou pomoc. Nejvíce se jednalo o řezné rány, následovaly zlomeniny a úrazy hlavy. Celkem 12 lesních školek řešilo krádeže a 6 školek živelnou pohromu. Podle dat ČŠI (2020/2021) byl index úrazovosti (počet úrazů na 1000 dětí) v mateřských školách 0,37.

Inkluzivní přístup

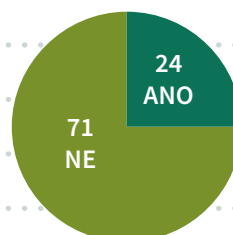
Velkou výhodou lesních školek je malý počet dětí na dva dospělé. Ten umožňuje inkluzi, individuální přístup a práci s plánem pedagogické podpory (PLPP) a individuálním vzdělávacím plánem (IVP). Počet dětí, pro které lesní školky tvoří PLPP, výrazně roste – u LMŠ o 25 % u LK dokonce o 33 %. Naopak klesá počet dětí s IVP (který na rozdíl od PLPP vzniká na základě doporučení školského pedagogického zařízení). Celkem bylo v LMŠ 8 dětí s IVP a v LK 2 děti. Školám by v realizaci inkluzivního vzdělávání nejvíce pomohla možnost čerpat podpůrná opatření (40 %) a přijetí speciálního pedagoga do týmu (31 %).

Realizujete ve vaší školce inkluzivní vzdělávání?

LMŠ - lesní mateřské školy

LK - lesní kluby

Další vyhodnocovanou kapitolou bude personální zajištění lesních školek - dočtete se o tom v zájímavých lesních zprávách.

Mapování v lesních školkách je podpořeno z programu ACTIVE CITIZENS FUND, který je realizován v rámci Fondů EHP a Norska 2014 – 2021 a který v ČR spravuje Konsorcium, které tvoří Nadace OSF, Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové a Skautský institut.

**Měníme systém.
S odvahou.**

inzerce

JUBŮ Bushcraft - co vše vyrábíme v Česku?

Jsmo patrioti. Před několika lety jsme vyráželi do přírody s tím, co kdo sehnal. Na trhu je mnoho výrobků zaměřujících se na outdoorové aktivity. Ne všechny produkty nám ale vyhovovali, tak jsme přišli s nápadem vyrábět vybavení pro zálesáky. Tím vznikla v našich hlavách značka JUBŮ Bushcraft. Začalo to jedním produktem a dnes můžeme nabídnout desítky výrobků z kůže, oceli nebo plátna.

Kované nože

V naší kovárně a kovodílně vzniká celá řada nožů pro zálesácké, nebo chcete-li bushcraft aktivity. Od menších nožů až po velké sekáče. Vše začíná u výhně, kde se kove hrubý polotovár nože, pak to pokračuje na dílně, kde budoucí nůž získá základní tvar a výbrus. Poté se nůž zakalí, vyčistí, nabrousí, napasuje se na stěhku, a pak se pokračuje na výrobě pouzdra.

Kožené výrobky

Vyrobený nůž putuje do vedlejší kožodílny a tam se obleče. Tím myslím, že se na něj vyrobí kožené pouzdro. Napřed se nakreslí na kůži tvar, pak se vyřízne, začistí. Šídkem se udělají dírký pro sedláčskou nit a pouzdro se slepí a sešije. Následně se začistí, namoří barvou a impregnuje.

Voskované plátno

Voskované plátno má mnohosetletou historii a my jsme rádi, že v této historii můžeme pokračovat. Dříve jsme plátno nakupovali v Anglii, ale dnes už si plátno voskujeme sami. Ve voskovací místnosti se roztavený vosk nanese na látku, setře a válkuje. Samotný voskovací stroj jsme si také vyráběli sami. Pak se plátno nechá ztuhnout, nakreslí se tvary dle stříhů, vyřezou se díly a na šicí dílně se vše sešije.

Klasické textilní materiály

Na šicí dílně vyrábíme také věci z pevných „batožových“ látek jako je např. KTX nebo bordura. Vzniká zde množství batohů, tašek, sumek, obalů a dalších potřebných věcí. Používáme kvalitní materiály, plátno, zipy, přezky, a to většinou od českých firem.

JUBO Bushcraft s hrdostí “Made in Czech Republic”

Co děláme i sami nosíme, používáme, zkoušíme a testujeme. Ve firmě je nás dost, tedy dost lidí, co vyráží do přírody. Takže svoje zkušenosti z outdoorových aktivit předáváme dál do vývoje. Také natáčíme videa na různá témata týkající se pobytu v přírodě. Najdete nás na Instagramu, Facebooku i Youtube jako JUBŮ Bushcraft Czech republic a své články a recenze zveřejňujeme na webu zaměřeném na pobyt v přírodě a to www.bushcraftportal.cz. Vše co vyrábíme, si můžete vyzkoušet osobně.

Ano, máme dvě prodejny, jednu v Praze a druhou v Šumperku, tam je i výroba. Pokud to k nám máte daleko, mrkněte se na e-shop www.bushcraftshop.cz. Tam najdete a koupíte vše potřebné.

CO ŘÍKAJÍ VÝZKUMY: PŘÍNOSY VENKOVNÍHO UČENÍ

V každodenní praxi v lesních školách pozorujeme, jak přírodní pedagogika dětem svědčí. Je však užitečné mít tyto poznatky podpořené také teorií a výzkumy. Jedním z propagátorů a zároveň tvůrce místně zakotveného učení je americký akademik David Sobel. Při své přednášce během letošního Mezinárodního kongresu environmentální výchovy (více v článku na webu lesnims.cz) shrnul výsledky výzkumů, které popisují význam kontaktu dětí s přírodou, kde si zároveň všímá úbytku tohoto kontaktu. Ten dává do souvislosti s (opět prokázanou) rostoucí obavou o děti, což Sobel glosuje: „*víc dětí spadne za rok z postele než ze stromu*“. Proměnu v tomto směru lze vidět i na tom, že se mění slovník – Oxfordský slovník nahradil pojmy z přírody pojmy ze světa technologií a sociálních sítí a David Sobel dodává: „*Pokud se mění slovník, mění se něco významného ve společnosti*“. Dalším významným zdrojem je metastudie z května tohoto roku, kde mezinárodní tým pročetl 1370 (!) výzkumů. A co z těchto výzkumů prokazatelně plyne?

Psychická a fyzická odolnost

Ve světle toho, že v USA ale i v Evropě roste dětská obezita a zároveň narůstají akademické nároky již na předškolní děti, je úbytek pohybu jakožto základní potřeby malého dítěte alarmující. Studie přitom potvrzují, že čím více jsou děti venku, tím více jsou aktivní. Kanadská studie předškoláků například ukázala, že děti jsou dvakrát více aktivní, pokud si hrají venku (53 %), než když si hrají uvnitř (23 %). Zní to jako samozřejmost – venku je pohybu více. Ale není samozřejmostí, aby děti venku skutečně byly. Proto je

cenné, když je tato souvislost výzkumně potvrzena – může se totiž podařit, že pobyt venku bude řešením celé řady problémů a díky tomu bude prioritou.

Příroda vs. standardizované hřiště

Švédská studie (Fjortoft, 2001) porovnávala úroveň pohybu skupiny dětí v lese a skupiny dětí na standardizovaném hřišti. Obě skupiny zde trávily stejně dlouhý čas a rozvíjely motorické dovednosti, skupina v lese však více rozvíjela rovnováhu a koordinaci těla. Podobně ukázal výzkum univerzity ve Victorii, kde pretest a posttest ukázal významně větší zlepšení pohybových dovedností u dětí z přírodní školky. Ve Švédsku proběhlo několik studií sledujících zdraví dětí (Grahm a kol. 1997; Fjortoft, Sageie 2001) a shodně potvrdily, že děti hrající si pravidelně v přírodě prokazují nejen lepší motorické dovednosti (koordinaci, rovnováhu, sílu), ale jsou také méně často nemocné.

Duševní zdraví a učení

Výzkumy zároveň ukazují, že děti, které bydlí v blízkosti přírody a mají do ní přístup, jsou odolnější vůči stresu, mají menší výskyt poruch chování, úzkosti a deprese a vyšší míru sebeúcty (Wells, 2003). Dětem s ADHD pobyt v přírodě navíc prokazatelně ulevuje od náročných symptomů (Taylor, 2001) a lékaři v některých zemích proto předepisují pobyt v přírodě jako léčivý prostředek či terapii jako doplněk či dokonce náhradu konzervativní léčby.

Hra

Zmíněná metastudie potvrdila, že venkovní prostředí posiluje tvořivou hru (tedy takovou, která se proměňuje, využívá různých materiálů i motivů), dokáže bezpečně provést děti vyšší mírou rizika při hře a posiluje interakci mezi dětmi navzájem a dětí s dospělými. Když si děti hrají v přírodě, jejich hra je různorodější než v interiéru, který má omezené možnosti prostoru a vybavení. Venku je větší pravděpodobnost imaginativní a tvořivé hry, která přímo posiluje komunikační a sociální dovednosti (Moore, Wong 1997, Taylor a kol, 1998, Fjortoft 2000). V USA proběhla studie se 68 zdravotně znevýhodněnými dětmi (věk 3-4 roky), které náhodně rozdělily do 3 skupin s různým programem. Dvě skupiny umožňovaly alespoň 21 % volné hry a činnosti

Foto: LMŠ Jaata

iniciované dětmi. Třetí skupina byla více zaměřena na akademické dovednosti a volné hry byla jen 2 %. Když je poté sledovali ve věku 15 a 23 let, zjistili, že děti, které byly ve třetí skupině, významně častěji zažívaly neúspěch, méně se zapojovaly do sportu a byly méně nápomocné v rodině a komunitě. Ve 23 letech se problémy ještě prohlubovaly – více jich bylo nezaměstnaných a trestně stíhaných. Tato studie podtrhuje význam volné hry jakožto základu pro zdravý rozvoj dítěte a ukazuje, že omezování volné hry může potenciálně celoživotně omezit budoucí život člověka.

Rozvoj kognitivních funkcí

Norská studie sledovala přes 500 dětí ve věku od čtyř do sedmi let z 28 předškolních zařízení majících 1-9 hodin denně venku. Zaměřila se na souvislost času stráveného venku s rozvojem rozumu (kognice) a chování. Výsledky ukázaly, že čím víc času děti trávily venku, tím lépe uměly počítat a zároveň měly významně méně často příznaky nepozornosti nebo hyperaktivity. Rozdíl byl natolik významný, že výzkumníci navrhuje zařazovat vzdělávání venku jako prevenci poruch pozornosti a hyperaktivity. S tím souvisí další závěr studie, a to že venku děti více rozvíjejí seberegulační kapacity, což má souvislost s vyššími kognitivními funkcemi. David Sobel dodává, že by právě proto mohlo být efektivnější podporovat seberegulaci než napřímo akademické (kognitivní) dovednosti – to je v předškolním věku méně efektivní cesta, jak podpořit budoucí školní úspěch.

A jaký je závěr?

Mezinárodní tým porovnávající stovky výzkumů je přísnější a střizlivější ve výkladu vysledovaných výsledků než David Sobel. V jedné věci se však shodnou: rozhodně se nepotvrzuje, že by pobyt venku byl na úkor akademických dovedností – naopak je posiluje. Není tedy jediný důkaz o tom, že by čas venku byl „ztracený“, či bylo by potřeba cokoliv dohánět – děti jsou buďto srovnatelně nebo lépe (celostně) rozvíjené, pokud jsou pravidelně venku. Každý rodič si tímto může oddechnout – pokud je ve školce jasný pedagogický program, je příroda skutečně kvalitním vzdělávacím prostředím s mnoha příležitostmi pro rozvoj dítěte.

Vybrané výzkumy:

- Johnstone, A.; Martin, A.; Cordovil, R.; Fjørtoft, I.; Iivonen, S.; Jidovtseff, B.; Lopes, F.; Reilly, J.J.; Thomson, H.; Wells, V.; et al. Nature-Based Early Childhood Education and Children's Social, Emotional and Cognitive Development: A Mixed-Methods Systematic Review. *Int. J. Environ. Res. Public Health* **2022**, 19, 5967. <https://doi.org/10.3390/ijerph19105967>
- Wells, N. M.; Evans G.W. Nearby Nature: A Buffer of Life Stress among Rural Children. *Environment and Behavior* 2003, Volume 35 Issue 3, pp. 311-330. Sage. <https://journals.sagepub.com/toc/eab/35/3>
- Crane, J.R.; Naylor, P.-J.; Temple, V.A. The Physical Activity and Sedentary Behavior Patterns of Children in Kindergarten and Grade 2. *Children* 2018, 5, 131. <https://doi.org/10.3390/children5100131>

inzerce

VÍTEJTE U NÁS!

JMENUJI SE EVA A RÁDA BYCH VÁM, RODIČŮM MALÝCH DOBRODRUHŮ Z LESNÍ ŠKOLKY, NABÍDLA PARTÁCTVÍ. PŘED 8 LETY JSEM SE CHYTILA PŘÍLEŽITOSTI A ROZJELA E-SHOP S KVALITNÍM OUTDOOROVÝM VYBAVENÍM PRO DĚTI OD ČESKÝCH I SEVERSKÝCH ZNAČEK. POSTUPNĚ JSME SE ŠIKOVNÝM TÝMEM NAPLNILI SORTIMENT TAK, ŽE DNES U NÁS NAJDETE NA JEDNOM MÍSTĚ VŠE, CO (NEJEN) DO LESNÍ ŠKOLKY POTŘEBUJETE. DÍKY TOMU UŠETŘÍTE ČAS BĚHÁNÍM PO DALŠÍCH OBCHODECH, A MÍSTO TOHO SI MŮŽETE UŽÍVAT ČAS S DĚTI MI VENKU ZA KAŽDÉHO POČASÍ. VEŠKERÉ VYBAVENÍ SAMI S NAŠIMI DĚTI MI V PRAXI TESTUJEME. MŮŽETE SE TAK SPOLEHNOUT, ŽE VŠECHNY KOUSKY JSOU PEČLIVĚ PROVĚŘENÉ A FUNKČNÍ. PODAŘILO SE NÁM KOLEM SEBE VYBUDOVAT VELKOU KOMUNITU RODIN MALÝCH, ALE I VĚTŠÍCH DOBRODRUHŮ. VYBAVÍME DĚTI AŽ DO 170 CM A NA SVĚ SI PŘIJDOU I DOSPĚLÁCI. DÍKY NIM ZÍSKÁVÁME CENNOU ZPĚTNOU VAZBU, KTEROU PŘEDÁVÁME DÁL. ZVU VÁS TEĎ K NÁM NA E-SHOP I NA PRODEJNU, ALE TAKÉ NA NÁŠ BLOG, YOUTUBE, PODCAST A SOCIÁLNÍ SÍTĚ, KDE SE POŘÁD NĚCO DĚJE.

TĚŠÍME SE NA VÁS U NÁS!

WWW.PROMALEDROBRODRUHY.CZ

10% NA VŠE S KÓDEM: PMDLS10

KOSTELECKÁ 938/81, PRAHA 9 - ČAKOVICE

@promaledobroduhy

Foto: LMS Jaata

Foto: LMS Jaata

Foto: LMS Jaata

Foto: LMS Jaata

JAK VYBAVIT DĚTI

do lesní školky?

PODZIM A JARO

Do deště a bláta:

- **základní vrstva:** vlněné ponožky, podvlíkačky a tílko
- jedna až dvě teplejší vrstvy (pod nepromokavou vrstvou)
- gumová zateplená souprava nebo kombinéza
- zateplené holínky
- pokrývka hlavy

Do větru a chladu:

- **základní vrstva:** vlněné ponožky, podvlíkačky a tílko
- jedna až dvě teplejší vrstvy (pod větruodolnou vrstvou)
- softshell souprava nebo kombinéza
- pohorky
- pokrývka hlavy

ZIMA

Do mokra a sněhu:

- **základní vrstva:** vlněné ponožky, podvlíkačky a tílko
- aspoň jedna hřejivá vrstva na horní i dolní část těla (vlna, fleece)
- nepromokavá zateplená souprava nebo kombinéza
- nepromokavé sněhule
- nepromokavé rukavice, ideálně s prodlouženou částí přes předloktí
- kukla (lépe se vejde pod kapuci)
- pokrývka hlavy
- náhradní teplé ponožky a rukavice pro každé dítě vždy s sebou

Do mrazu a sucha:

- **základní vrstva:** vlněné ponožky, podvlíkačky a tílko
- aspoň jedna hřejivá vrstva na horní i dolní část těla (vlna, fleece)
- nepromokavá zateplená souprava nebo kombinéza
- zateplené pohory
- teplé ponožky navíc
- pokrývka hlavy
- prstové rukavice na svačinu venku

LÉTO

- boty s uzavřenou špičkou
- tenké dlouhé kalhoty a tričko s dlouhým rukávem
- na chladnější rána vesta nebo softshell bunda
- pokrývka hlavy
- pro možnost bouřek nepromokavá tenká bunda vždy s sebou

CO JEŠTĚ

- termoska na pití (alespoň 0,5 l), raději s víčkem než s brčkem
- krabička na svačinu (pokud školka nedodává)
- batůžek (10-15 l) s přezkou přes prsa
- repelent

P.S. Všem pomůže, když jsou věci dětí podepsané :)

SEMINÁŘE TAKÉ PRO RODIČE

Více informací k seminářům najdete na www.lesnims.cz v sekci Kalendář. Když jste rodič z členské školky, máte to za cenu pro členy.

Rytmus dne, spánek a další potřeby malých dětí

21. 10. 2022, 9:00 - 17:00, Praha, J. Passerin

Rytmus je jako tep srdce – udržuje nás při životě a šetří nám síly. Jak funguje rytmus dne v pedagogice? A jak s tím souvisí spánek? Děti (a rodiče) je často potřeba odpočívání naučit a uspořádat prostor a čas, aby vše fungovalo.

Friluftsliv s Gunterem Grün-Oostingou

17. - 19. 2. 2023, Krkonoše, G. Grün-Oostinga a J. Passerin

Pobyt v zimním lese, přespání venku, společné vaření, pohyb krajinou na běžkách a hlavně zážitek sebe a přírody v jednoduchosti vybavení i činností.

Bláto!

14. 4. 2023, 9:00 - 17:00, Pozoří, K. Krchňavá

Netušené taje a rozměry hlíny, vody, bláta. Praktická dílna plná inspirace. Vyzkoušíme hlínu a její možnosti tvořivé, terapeutické, stavitelské. Budeme bádát nad tím, kde se bere naše touha hrabat se v zemi, dotýkat se jí, tvořit. Hlína není jen šedivá lepkavá hmota a my si její barevné odstíny vyzkoušíme naplno.

V LESE JAKO V POHÁDCE

Dne 3. května jsme již popáté slavili Mezinárodní den lesních školek. V předešlých letech jsme veřejnosti představovali téma stravování, stavěli jsme lesní pohovky, hmatové chodníčky, prožili krásu putování a věnovali se nejčastějším obavám z pobytu v přírodě. Pro letošní oslavy byla vybrána oblast přírodní pedagogiky věnující se přínosu umění pro vývoj předškolních dětí a to v rámci kampaně *V lese jako v pohádce*. Cílem bylo ukázat, že les není jen divočina – natura, ale i tvoření – kultura. Jako i předchozí roky jsme čerpali z naší bohaté praxe a z metodiky přírodní pedagogiky.

Vše, co se ve školce tvoří přirozeně vychází z ročního období. Někdy tvoří děti spontánně, jindy je tvoření, propojeno s určitým tématem v souladu se Školním vzdělávacím programem (ŠVP). V lesní školce jsou děti vedeny k tomu, aby uměly nazírat na svět z různých pohledů a uměly užívat své dovednosti a představivosti k vytváření estetických předmětů či proměně prostředí a uměly se o ně podělit. Tyto činnosti jsou propojeny s výchovou hudební, výtvarnou či dramatickou. A jaké konkrétní aktivity s dětmi ve školkách děláme?

Výtvarná výchova

Dítě v předškolním věku má jiné vnímání světa než dospělí a neměli bychom jim tak vnucovat svůj pohled na svět, ale vést děti k osobnímu rozvoji. Význam dětského výtvarného projevu nalezneme hlavně v tom, jak dítě do tvorby vnáší svůj vnitřní obraz světa. Pro učitele zde nalezneme význam hlavně z hlediska diagnostiky, kdy můžeme sledovat vývoj či psychické procesy. Výtvarná výchova má v rámci přírodní pedagogiky důležité postavení, ať už v podobě kreslení nebo barvení látek, kde lze používat přírodní materiály (koření, ovoce či byliny), či malování různě barevnými hlinkami. Ale i děti v lesní školce mají pravidelně v ruce voskovky, štětce, a předškoláci pastelky, aby se naučili správný úchop. Součástí je také práce s přírodninami, kde lze tvořit domečky, ale i nejrůznější obrazce. Děti mají také možnost v rámci spolupodílení se na průběhu oslav či slavnosti v rámci zvyků a tradic vytvářet výzdobu, masky a další „rekvizity“. Specifickou oblastí je práce se dřevem, která vychází z principu učit děti reálným situacím s opravdovými nástroji, v rámci přírodní pedagogiky navíc z nabídky vzdělávacích materiálů dostupných v přírodě.

Foto: LŠ Venku

Foto: LŠ LESOKRUH

Foto: LŠ Hrádeček

Výtvarná činnost a obecně tvoření rozvíjí jemnou i hrubou motoriku (koordinace a rozsah pohybu, koordinace ruky a oka), užívání všech smyslů, psychickou a fyzickou zdatnost. Stejně tak má pozitivní vliv na tvořivost, fantazii a soustředění, spolupráci s ostatními dětmi.

Dramatická výchova

Děti se učí o fungování světa skrze příběhy, ať už zprostředkovaně pomocí pohádek nebo těch, které samy vytvářejí pro lepší pochopení událostí a pocitů. Dramatická výchova je nástroj, kterým lze prozkoumat témata, o kterých, vzhledem k předškolnímu věku, nelze naplno mluvit a děti je tak mohou zažít v bezpečném pojetí. Brian Way, jeden ze zakladatelů dramatické výchovy, definoval pojem dramatická výchova takto: „*Dítěti můžeme sdělit dvěma způsoby, co je to slepý člověk. Můžeme mu říci, že slepý je člověk, který nevidí. Nebo mu řekneme: „Zavři oči a pokus se najít cestu ven z místnosti.“ A ten druhý způsob je dramatická výchova*“. Rozehrajeme-li dramatickou hru nebo cvičení, nikdy k tomu nenutíme všechny děti, záleží na nich, jestli budou hráči nebo diváci. Většinou takto pracujeme s dětmi po obědě, v době kdy mladší spí, tedy s těmi staršími. Když se přidávají mladší, jsou většinou pozorovatelé. Vždy je aktivita spojená s příběhem – je to způsob, kterým se zprostředkovávají poznatky o životě. Po obědě je ideální čas pro čtení pohádek – po celém dopoledni venku děti potřebují klid a odpočinek, strávit oběd, než opět vyrazí ven. Dramatická výchova probíhá také zprostředkovaně skrze návštěvu divadla, ať už loutkového či třeba s prvky nového cirkusu. Divadla bývají také ve školkách při slavnostech, kde se děti mohou aktivně podílet například výrobou loutek a nezdíka jsou aktivními herci.

Tím, že děti necháme opakovaně vstoupit do příběhu „na vlastní kůži“, rozvíjíme sebeuvědomění, tvořivost, posilujeme vazby ve skupině. Pracujeme také s emocemi, jejich rozpoznáním, pojmenováním i vyjádřením.

Hudební výchova

Písňe, rytmy, říkadla jsou nedílnou součástí předškolní výchovy, lesní školky nevyjímaje. Setkáme se s nimi

zpravidla již ráno u ranního kruhu a uslyšíme je závěrem dne. Písňe jsou totiž dobrým signálem, jak zahájit či ukončit nějakou činnost, upozornit děti, že přichází změna, svolat je k sobě apod. Jinými slovy hudba laskavým způsobem nahrazuje pokyny. Pro tyto účely používáme vždy stejné písňe, popěvky či nástroje. Jakmile si na ně děti během pár týdnů zvyknou, stačí když zazní prvních pár hlásek a děti už vědí, co se chystá. Písňe a říkadla hrají klíčovou roli pro rozvoj řeči, jsou součástí logopedické prevence i intervence. Pedagogové v lesních školkách hrají na různé hudební nástroje – oblíbená je kytara, koncovka, flétna, ale lze se setkat i s klarinetem, trubkou a někde i s celou kapelou. Mezi oblíbené hudební nástroje dětí patří například zvonkohry, či nástroje, které si samy vyrobily.

Děti díky hudební výchově děti rozvíjejí sluchové vnímání, rytmické cítění, koordinaci pohybu a dýchání. Hraní na jednoduché nástroje dětem zároveň umožní improvizovat a rozvíjet fantazii při vytváření zvuků za použití různorodých materiálů.

Důležitý je proces tvoření, ne výsledek

Je třeba říci, že neexistuje správné nebo špatné tvoření. Umění je vždy jedinečné a originální a děti bychom tak měli podpořit a nechat rozhodnout, jak chtějí tvořit.

Foto: LŠ V haaji

Foto: LŠ Venku

Foto: LŠ LESO, RUH

Foto: LŠ Venku

MUŽI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

Muži jsou v předškolním vzdělávání stále velká vzácnost a tvoří okolo 0,6 % pedagogických pracovníků (ČŠI, 2020/2021). Proto máme velkou radost, že podíl mužů - průvodců v lesních MŠ tvoří 13 %, přičemž celkový počet vzrostl oproti minulému roku o 19 %. Přirozeně tak vyplynula potřeba mužů-průvodců podělit se o zkušenosti týkající se přístupu k předškolnímu vzdělávání v přírodě, která vykrystalizovala v první setkání mužské skupiny.

Vize mužské skupiny byla představena na podzim minulého roku (na 45. Sletu ALMŠ) a letos na jaře se stala skutečností. Tomáš Chalupský (LMŠ V Závětří) a Jiří Blatný (LMŠ Sýkorka) v dubnu zorganizovali první mužskou výpravu mužů - průvodců z LMŠ a LK. Průvodci zde podstoupili několik výzev, které odrážely jejich společné kvality: trpělivost, odhodla-

nost, hravost, odolnost a upřímnost. Ať už se jednalo o noční stavbu teepee, lesní bojovku, celodenní výpravu, či kurz „Agrese je OK“. Ve skupině byli průvodci z celého Česka, kteří se nikdy neviděli (až na výjimku). Další nezávazné setkání proběhlo na Letní škole ALMŠ a druhá mužská výprava se bude konat 7. – 10. října v Praze.

Pro inspiraci vám přinášíme rozhovor s dlouholetým průvodcem, Jakubem Šrajerem, z liberecké lesní školky Lesmír.

Jak jste se k práci v lesní školce dostal?

K práci v lesní mateřské škole jsem se dostal jako takřkajíc slepý k houslím. Psal se rok 2013 a v ZOO Liberec mi skončila smlouva na rok a já se ocitl na úřadu práce. Když se mne laskavě vypadající úřednice ptala, co bych si přál za práci a já bezelstně odpověděl: „klidně někde venku v přírodě...nejlíp se zvířaty“, netušil jsem, jak důležité právě tohle prohlášení bylo. Je pravdou, že krom práce se zvířaty jsem zmínil, že už mnoho let jezdím jako vedoucí na dětské tábory. A pár dní později, mi do telefonu nadšeně sdělila, že pro mne našla zajímavou nabídku – práci v lesní školce! Po mém příchodu do „lesní školky“ jsem byl poněkud zaskočen nepřítomností malých semenáčků, zato přehršlí malých postavíček zvědavě mne okukujících ze všech možných stran. Když jsem poněkud nejistě nahlásil, že jsem přišel na pohovor, ihned jsem byl odeslán k paní ředitelce.

Proč jste se pro práci v lesní školce rozhodl?

V malém a útulném pokojíčku mne ihned zaujal rozverný klučina, který běhal sem a tam a následně se mne již ujala usměvavá paní ředitelka. Pohovoru byla také přítomna maminka již zmíněného chlapce, která si mne bedlivě prohlížela. Začal jsem si více všimát klučiny, který zrovna zkoušel vyběhnout na strop. Když se mu to na třetí pokus už málem povedlo a doskočil těsně vedle mé nohy a zazubil se, rozhodl jsem se, že v zájmu zajištění zdraví svého i onoho mladého aspirujícího atleta, zkusím trochu odpoutat jeho pozornost a vytáhl jsem z kapsy u bundy orlí pírko, které jsem nosíval pro štěstí a podal mu ho. Klučina chvíli fascinovaně pozoroval pírko, pak mne vzal jemně za ruku a položil si ji na hlavu. Maminka v tu chvíli zamrkala na paní ředitelku a já se konečně dozvěděl všechny informace. Mladý klučina byl autista a jeho maminka pro něj sháněla osobního asistenta, aby mohl být součástí dětské skupiny. A pokud bych tedy měl zájem, že by mne brali všemi

První setkání mužské skupiny

První setkání mužské skupiny

Foto: Jakub Šrajer

deseti, protože takovouhle reakci ještě na nikoho neměl. A já tenkrát vůbec nevěděl, jak skvělé rozhodnutí jsem právě v tu chvíli učinil... A tak začala má etapa v lesní školce Lesmír.

Jak dlouho už jako průvodce pracujete?

Už to bude deset let, a změnila se spousta věcí. Školka se přestěhovala do mnohem důstojnějšího prostředí, kolegyně

a kolegové přicházejí a odcházejí, vstoupili jsme do rejstříku, stali jsme se fakultní školkou... Ale mé tehdejší okouzlení světem dětí nevyprchalo a já stále znovu fascinovaně přijímám jejich pozvání do toho úžasného světa fantazie, jsem průvodcem i tím, kdo je provázen, a vím, že jsem tam, kde mám být. Důležitým mezníkem v mé práci bylo, když jsem začal studovat předškolní pedagogiku na VoŠ Svatý Jan pod Skalou kousek od Berouna.

Kolik dětí jsem měl čest provázet?

Hodně. Deset let je dlouhá doba a já často střídal třídy, aby si děti užily „mužský prvek ve výchově“ ;-). Chvilky, kdy se pak spolu s předškoláky naposledy loučíme, bývá opravdu dojemná. Zvláště s těmi, kteří naši školkou navštěvovali od mala. A pak, když se objeví na nějaké slavnosti (o tolik větší, hlasitější a sebevědomější) a třeba vytáhnou nějaký drobný dáreček, který si nosí jako vzpomínku na nás... No, takové chvíle bývají obzvláště krásné.

Co ještě rád ve volném čase děláte?

Vedle sokolnictví je mým dalším zájmem rekreační lukostřelba, kterou si pod mým vedením mohou vyzkoušet i děti ve školce, a také nohejbal a cyklistika. V roce 2015 jsem si pořídil psa – belgického ovčáka, který mne ve školce doprovází.

inzerce

Slevový kupón ALMS2208 (11%) pro lesní mateřské školy a kluby.

Nákupem na **www.thermos-cz.cz** také přímo podpoříte Asociaci lesních mateřských škol.

Podporujeme Asociaci lesních mateřských škol a její členy a rádi bychom vám nabídli **slevu 20% z nákupu batohů, spacáků a dalšího vybavení na našem e-shopu: www.boll.cz.**

Slevový kód: **ALMS2022**, platný do 31. 10. 2022. Kód je přenosný.
Při hromadné objednávce nad 10.000,- Kč dostanete **ke každému batohu podsedák zdarma.**

Nákupem přímo podpoříte Asociaci lesních mateřských škol.

BOLL

CO TO JE LESNÍ ŠKOLKA

www.lesnims.cz
www.vlesejakodoma.cz

Lesní školky spojuje zájem o vzdělávání předškolních dětí v celoročním každodenním kontaktu s přírodou, s důrazem na udržitelný rozvoj. Na čerstvém vzduchu se děti nejen vzdělávají, ale také posilují tělo a imunitní systém. Ve školce je obvykle 16 dětí ve skupině za doprovodu 2 dospělých osob.

Definice lesní MŠ

Zákon 561/2004 Sb. §34 odst. 9: „Za lesní mateřskou školu se považuje mateřská škola, ve které vzdělávání probíhá především ve venkovních prostorách mimo zázemí lesní mateřské školy, které slouží pouze k příležitostnému pobytu. Zázemí lesní mateřské školy nesmí být stavbou.“

DRUHY LESNÍCH ŠKOLEK

Lesní mateřská škola (LMŠ)

LMŠ je typem mateřské školy (je zapsána v Rejstříku škol a školských zařízení), dostává finanční příspěvky od státu a děti v ní mohou plnit povinný rok předškolní docházky. Je pod kontrolou České školní inspekce a Krajské hygienické stanice. LMŠ definuje školský zákon (viz výše).

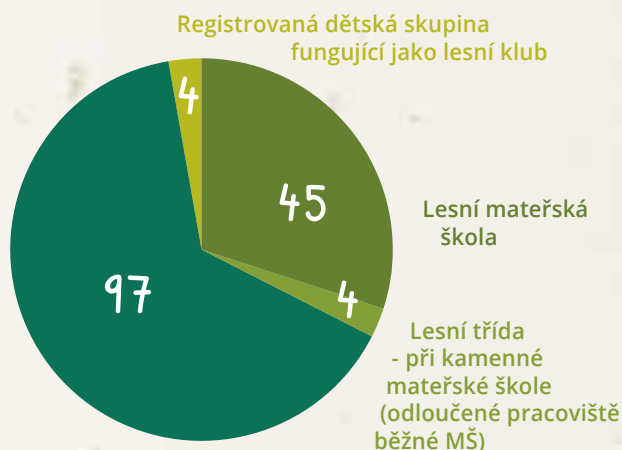
Lesní klub (LK)

Obvykle se jedná o dlouhodobý komunitní neziskový projekt, který svůj provoz šije na míru možnostem a potřebám komunity a místa, kde se nachází. Každá taková organizace má závazek hájit kvalitu vzdělávání v přírodě a jsou to zejména rodiče, kdo plní funkci kontrolního orgánu v zájmu svých dětí. Lesní kluby nejsou definovány, řídí se občanským zákoníkem 89/2012 Sb.

Celkem 150
lesních školek
(které byly
2021/2022
členy ALMŠ)

Lesní klub

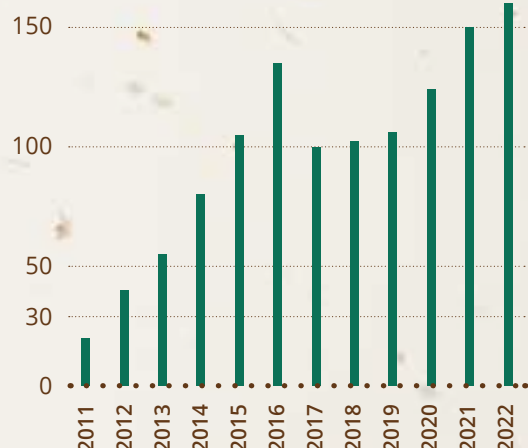
POČET DĚTÍ V LESNÍCH ŠKOLKÁCH

V lesních školkách se v roce 2021/22 vzdělává celkem **3367 dětí**, z toho je 180 dětí mladších 3 let. Předškoláků plnících rok povinné předškolní docházky v LMŠ je 354 (o 13,8% více než minulý školní rok) a dalších 124 předškoláků je do LMŠ zapsaných na individuální vzdělávání.

V lesních školkách ve školním roce 2021/2022 pracuje **888 osob**.

Zázemí

Zázemí v lesní školce má umožňovat především ochranu dětí před nepříznivými klimatickými podmínkami, zpravidla je tvořeno z vícero prvků (např. jurty, týpí, altán) a vždy musí být doplněno o hygienickou část (tedy toalety a umývárnu).

**Měníme systém.
S odvahou.**

Ioeland
Liechtenstein
Norway

Active
citizens fund

Nadace OSF

VDO
VÝBOR DOBRÉ VČELY
Nadace OSF

